

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 lipca 2018 r. ZUS II Oddział w Ł. ponownie ustalił kapitał początkowy M. W. na dzień 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1979 do 31 grudnia 1988. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 120,54%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 120,54% przez kwotę 1220,89 zł, tj. kwotę bazową.

Do ustalenia wartości kapitału przyjęto okresy składkowe w ilości: 22 lat, 0 miesięcy, 10 dni tj. 264 miesiące.

Wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku została wyliczona w następujący sposób:

$293,01 \text{ złotych} \times 72,45\% \text{ (współczynnik proporcjonalny)} = 212,29 \text{ złotych}$

$(264 \text{ miesiące składkowe} \times 1,3\%) : 12 \times 1471,66 \text{ złotych (podstawa wymiaru)} = 420,8 \text{ złotych}$

RAZEM = 633,18 złotych

$633,18 \text{ złotych} \times 209 \text{ miesięcy (średnie dalsze trwanie życia)} = 132334,62 \text{ złotych (kapitał początkowy na dzień 1.01.1999 roku)}$.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresów:

- od 1 listopada 1986 r. do 4 listopada 1986 r.,

- od 24 grudnia 1987 r. do 6 stycznia 1988 r.,

- od 1 grudnia 1990 r. do 3 grudnia 1990 r.,

- od 22 grudnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r., gdyż ubezpieczono w tych okresach przebywał na urlopie bezpłatnym.

/decyzja o ustaleniu wartości kapitału początkowego – k. plik II akt ZUS/

Decyzją z dnia 22 sierpnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał M. W. emeryturę od 1 lipca 2018 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 71998,49 zł,

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 526010,30 zł,

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 218,40 miesięcy.

- wyliczona kwota emerytury wyniosła 2738,14 zł.

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej.

Organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, gdyż na dzień 1 stycznia 2009 r. ubezpieczony nie udowodnił wymaganego 15-letniego stażu w szczególnych warunkach.

Organ rentowy do stażu pracy w szczególnych warunkach zaliczył ubezpieczonemu 13 lat, 10 miesięcy i 23 dni – zatrudnienie w (...) W S.A. od 4 października 1976 r. do 30 listopada 1991 r., od 7 stycznia 1988 r. do 30 listopada 1990 r., od 1 stycznia 1991 r. do 30 listopada 1991 r.

/decyzja – k. 19 – 20 plik I akt ZUS, k. 21 plik I akt ZUS/

Odwołania od w/w decyzji złożył ubezpieczony i wniósł o uwzględnienie w kapitale początkowym oraz emeryturze prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

/odwołanie – k. 3 – 5, 3 – 7 w aktach VIII U 1945/18/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań od powyższych decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 6 – 7, k. 8 – 9 w aktach VIII U 1945/18/

Postanowieniem z dnia 12 października 2018 r. Sąd połączył sprawę o sygn. akt VIII U 1945/18 ze sprawą VIII U 1944/18 celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/postanowienie – k. 11 w aktach VIII U 1945/18/

Na rozprawie w dniu 21 lutego 2019 r. pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołania i wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zmodyfikował drugi z okresów na okres: od 4 grudnia 1990 r. do 21 grudnia 1990 r., pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołań.

/protokół rozprawy z dnia 21 lutego 2019 r. – 00:02:40 – 00:04:27 – płyta CD – k. 38/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. W. urodził się w dniu (...)

/bezsporne/

W dniu 2 lipca 2018 r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury wraz z rekompensatą.

/wniosek – k. 1 – 3, k. 4 plik I akt ZUS/

Decyzją z dnia 18 lipca 2018 r. ZUS I Oddział w Ł. ponownie ustalił kapitał początkowy M. W. na dzień 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru u składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1979 do 31 grudnia 1988. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 120,54%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 120,54% przez kwotę 1220,89 zł, tj. kwotę bazową.

Do ustalenia wartości kapitału przyjęto okresy składkowe w ilości: 22 lat, 0 miesięcy, 10 dni tj. 264 miesiące.

Wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku została wyliczona w następujący sposób:

293,01 złotych x 72,45% (współczynnik proporcjonalny) = 212,29 złotych

(264 miesiące składkowe x 1,3%) : 12 x 1471,66 złotych (podstawa wymiaru) = 420,8 złotych

RAZEM = 633,18 złotych

633,18 złotych x 209 miesięcy (średnie dalsze trwanie życia) = 132334,62 złotych (kapitał początkowy na dzień 1.01.1999 roku).

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresów:

- od 1 listopada 1986 r. do 4 listopada 1986 r.,

- od 24 grudnia 1987 r. do 6 stycznia 1988 r.,

- od 1 grudnia 1990 r. do 3 grudnia 1990 r.,

- od 22 grudnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r., gdyż ubezpieczony w tych okresach przebywał na urlopie bezpłatnym.

/decyzja o ustaleniu wartości kapitału początkowego – k. plik II akt ZUS/

Decyzją z dnia 20 lipca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 2 lipca 2018 r. przyznał M. W. emeryturę od 1 lipca 2018 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 71998,49 zł,

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 526010,30 zł,

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 218,40 miesięcy.

- wyliczona kwota emerytury wyniosła 2738,14 zł.

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej.

/decyzja – k. 16 – 17 plik I akt ZUS/

W dniu 13 sierpnia 2018 r. ubezpieczony złożył ponownie wniosek o rekompensatę.

/wniosek – k. 18 plik I akt ZUS/

Decyzją z dnia 22 sierpnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał M. W. emeryturę od 1 lipca 2018 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, gdyż na dzień 1 stycznia 2009 r. ubezpieczony nie udowodnił wymaganego 15-letniego stażu w szczególnych warunkach.

Organ rentowy do stażu pracy w szczególnych warunkach zaliczył ubezpieczonemu 13 lat, 10 miesięcy i 23 dni – zatrudnienie w (...) W S.A. od 4 października 1976 r. do 30 listopada 1991 r., od 7 stycznia 1988 r. do 30 listopada 1990 r., od 1 stycznia 1991 r. do 30 listopada 1991 r.

/decyzja – k. 19 – 20 plik I akt ZUS, k. 21 plik I akt ZUS/

Wnioskodawca w okresie od 4 października 1976 r. do 30 listopada 1991 r. był zatrudniony w (...) W S.A. w Ł. na stanowisku mistrza krosien i w tym czasie od 4 października 1976 r. do 31 października 1986 r., od 7 stycznia 1991 r. do 30 listopada 1990 r. oraz od 1 stycznia 1991 r. do 30 listopada 1991 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał

prace przy produkcji i wykańczaniu surowców włókienniczych – nadzór na stanowisku mistrz wymienionym w wykazie A w dziale XIV poz. 24, pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik Nr 4 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze prac resortu przemysłu chemicznego i lekkiego.

/świadczenie pracy – k. 3 – plik II akt ZUS, świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach – k. 5 plik I akt ZUS, akta osobowe w kopercie – k. 20/

Podczas tego zatrudnienia, wykonywał pracę na kontrakcie w ramach zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) – (...) w Ł. w okresie od 5 listopada 1986 r. do 23 grudnia 1987 r. oraz w okresie od 4 grudnia 1990 r. do 21 grudnia 1990 r., gdzie był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mistrza krosien. W tym czasie ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego w macierzystym zakładzie pracy.

/świadczenie pracy – k. 4 plik II akt ZUS, k. 6 plik I akt ZUS, umowa o pracę – k. 7 - 9 plik I akt ZUS, aneks do umowy o pracę – k. 10 plik I akt ZUS, akta osobowe w kopercie – k. 20, świadectwo pracy – k. 5 plik II akt ZUS, k. 15 plik I akt ZUS, umowa o pracę za granicą – k. 12 – 13 plik I akt ZUS, akta osobowe w kopercie – k. 20/

Ubezpieczony podczas pracy za granicą pracował na W. jako mistrz na tkalni w zakładach włókienniczych. Pracował na wydziale tkalni. Nadzorował pracę 6 osób i 40 krosien. Do jego obowiązków należało sprawdzanie jakości i wydajności tych krosien. Usuwał awarie poszczególnych maszyn na hali, musiał dbać o osnowę, przynieść nową, gdy się kończyła, zakładał osnowę. Jeśli była jakaś większa awaria to zgłaszał to na zakład ślusarski. Dbał o bezpieczeństwo tkaczek. Ubezpieczony jako mistrz nie miał oddzielnego pomieszczenia. Nie wykonywał czynności administracyjnych. Nie sporządzał raportów. Ubezpieczony na W. pracował w starym budynku, w którym stało 160 krosien i było 12 mistrzów. Był stary system nawiewu i odkurzania, był hałas 112 db, zadymienie i wilgotność około 80%, temperatura około 30 stopni. Wnioskodawca pracował w ruchu ciągłym 42 godziny w tygodniu. Pracował na tkalni przez 8 godzin dziennie w systemie trzymianowym. Wnioskodawca nie był oddelegowywany do innej pracy. W zakładzie nie było przestojów. Wnioskodawca do pracy na W. został oddelegowany z zakładu (...), gdzie wykonywał te same obowiązki mistrza i praca ta została zaliczona do pracy w szczególnych warunkach. Po zakończeniu pracy na W. ubezpieczony wracał do zakładu macierzystego.

/zeznania wnioskodawcy z dnia 21 lutego 2019 r. – 00:04:29 – 00:20:58 w zw. z zeznaniami 00:45:57 – 00:47:12 – płyta CD – k. 38, zeznania świadka W. W. (1) z dnia 21 lutego 2019 r. – 00:22:37 - 00:34:57 – płyta CD – k. 38, zeznania świadka J. S. z dnia 21 lutego 2019 r. – 00:34:57 – 00:45:56 – płyta CD – k. 38/

Ubezpieczony w sposób bezsporny wykazał staż pracy w szczególnych warunkach wynoszący 13 lat, 10 miesięcy i 23 dni – zatrudnienie w (...) W.S.A. od 4 października 1976 r. do 30 listopada 1991 r., od 7 stycznia 1988 r. do 30 listopada 1990 r., od 1 stycznia 1991 r. do 30 listopada 1991 r.

/bezsporne/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy w tym w aktach ZUS, w szczególności na podstawie dokumentacji osobowej zatrudnienia ubezpieczonego oraz zeznań samego wnioskodawcy i świadków.

Zgromadzone dokumenty, zeznania ubezpieczonego i świadków nie budzą wątpliwości, co do ich wiarygodności, znajdują potwierdzenie w załączonej dokumentacji osobowej, uzupełniają się wzajemnie i stanowią tym samym wiarygodne źródło dowodowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołania zasługują na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawcy przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych i w konsekwencji przeliczenie kapitału początkowego i emerytury z uwzględnieniem rekompensaty.

Zgodnie z dyspozycją art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2017 r., poz. 664) określa warunki nabywania prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 z późn. zm.).

Stosownie do treści art. 2 ust. 5 w/w ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata jest to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

W myśl art. 21 ust. 1 w/w ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Ust. 2 art. 21 stanowi, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Przesłanka negatywna została zawarta w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest nią nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Treść art. 21 ust. 2 w/w ustawy może budzić wątpliwości i jego interpretacji należy dokonywać przy uwzględnieniu uregulowania zawartego w art. 2 ust. 5 ustawy zgodnie, z którym użyte w ustawie określenie rekompensata oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata jest zatem odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1 stycznia 1999 r. i nie nabyły prawa do emerytury pomostowej, w zamian za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (analogiczne stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25 listopada 2010 r. (K 27/09, OTK-A 2010, Nr 9, poz. 109).

Skoro, jak wynika z powyższego, celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, to przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015 r., lex nr 1979477).

Art. 23 ust. 1 w/w ustawy stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o których mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 23 ust. 2 w/w ustawy). Jako dodatek do kapitału początkowego, razem z kapitałem początkowym podlega waloryzacji.

Bezspornym jest w rozpoznawanej sprawie, że wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

ZUS zakwestionował, że praca wykonywana przez ubezpieczonego: podczas pracy na kontrakcie na W. w okresach od 5 listopada 1986 r. do 23 grudnia 1987 r. i od 4 grudnia 1990 r. do 21 grudnia 1990 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mistrza krosien, była pracą w szczególnych warunkach.

Pozostałe przesłanki nabycia prawa do rekompensaty nie były kwestionowane przez organ rentowy.

W rozpoznawanej sprawie nie było wątpliwości, że wnioskodawca w spornych okresach był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy.

Pracę mistrza krosien – (nadzór - wykonywanie pracy przy produkcji i wykańczaniu surowców włókienniczych) zaliczyć należy do prac w warunkach szczególnych. Pomocnicze znaczenie w tym zakresie ma wykaz zawarty w załączniku nr 4 do zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego. Praca ta została wymieniona w Wykazie A Dziale XIV, poz. 24, pkt 1 – stanowiska pracy, na których prace wykonywane są stale i bezpośrednio przy stanowiskach wymienionych w wykazie.

Analiza treści wykazu A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) wskazuje, że wymieniona w poz. 24 Działu XIV – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynierijno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie jest pracą w szczególnych warunkach.

W wyroku z dnia 6 grudnia 2007 roku Sąd Najwyższy (III UK 66/07; LEX nr 483283) wskazał, iż czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia z 1983 r., w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, objęte poz. 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 roku, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynierijno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu. Natomiast, jeśli pracownik zatrudniony na stanowisku związanym z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynierijno-technicznym wykonuje - poza bezpośrednim nadzorem procesu produkcji - inne czynności, w tym szeroko rozumiane czynności administracyjno-zarządzające, polegające na wykonywaniu pracy umysłowej i biurowej, istotne znaczenie z punktu widzenia uprawnień do emerytury na podstawie art. 32 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ma ustalenie, jaką część obowiązującego czasu pracy zajmowały te czynności.

W uzasadnieniu wskazanego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, iż we wskazanej pozycji 24 nie wymienia się stanowiska pracy, lecz odwołuje się do czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych. Jednocześnie podniósł, że definicję ustawową "pracy w szczególnych warunkach" zawiera art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stwierdzając, iż za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki i pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Sąd Najwyższy podkreślił, iż

ustawodawca tworząc instytucję przewidzianą w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, opierał się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Zdaniem Sądu Najwyższego, przy takim założeniu, czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., objęte poz. 24 działu XIV wykazu A, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W wyroku z dnia 11 marca 2009 r. (II UK 243/08, LEX nr 550990) Sąd Najwyższy wskazał, iż czynności obejmujące sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie. W sytuacji, gdy dozór inżynieryjno-techniczny jest pracą w szczególnych warunkach i praca polegająca na dozorem była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu pracownik poświęcał na bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na inne czynności, które również były związane z tym dozorem.

Również w wyroku z dnia 24 września 2009 roku (II UK 31/09, LEX nr 559949) Sąd Najwyższy stwierdził, iż jeśli czynności ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego, ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji.

Zapoznając się szczegółowo z uzasadnieniami wskazanych wyroków, należy dojść od przekonania, iż nie pozostają one ze sobą w sprzeczności, gdyż zostały wydane w oparciu o zupełnie odmienne stany faktyczne.

Określonymi w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim dozorem i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji.

Nie ma bowiem żadnych podstaw do wyłączenia czynności administracyjno-biurowych takiego rodzaju z czynności polegających na sprawowaniu dozoru i traktowania ich odrębnie (por. także powołane wyżej wyroki z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09 oraz wyroki z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 Nr 7-8, poz. 105 i z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, niepublikowany).

Jak stanowi art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich

możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Ponadto zgodnie z art. 3 ust. 7 ww. ustawy za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wskazane odwołanie do art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pozwala na stosowanie omawianych przepisów łącznie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.) (vide art. 32 ust. 4).

W świetle § 2 ust. 1 wskazanego rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 r. II UKN 417/97 – (...) i US (...) i wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2000 r. II UKN 39/00 Prok. i Prawo (...)).

Stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy.

Regulacja § 2 Rozporządzenia, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed Sądem. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach Sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym zeznaniami świadków (por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 r. sygn. III UZP 5/85 – LEX 14635, uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 r. III UZP 6/84 – LEX 14625).

Podkreślić należy jednak, iż ustawodawca w obecnie obowiązujących przepisach celowo odszedł od szczegółowego określania stanowisk pracy, skupiając się na zakresach obowiązków, bowiem nazwy stanowisk pracy mogły być bardzo różne w zależności od zakładu pracy. Ponadto ustalano je często na długo przed wejściem w życie przepisów określających pracę w warunkach szczególnych. Z tej przyczyny Sąd ma nie tylko prawo, ale i obowiązek ustalać rzeczywisty zakres obowiązków, bez względu na nazwę stanowiska.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na okoliczność pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w szczególnych warunkach dopuścił dowód z zeznań wnioskodawcy i świadków oraz przeprowadził dowód z dokumentacji zatrudnienia ubezpieczonego.

Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) W S.A. w Ł. na stanowisku mistrza krosien w okresie od 4 października 1976 r. do 30 listopada 1991 r. Podczas tego zatrudnienia był oddelegowywany do pracy za granicą w okresach od 5 listopada 1986 r. do 23 grudnia 1987 r. i od 4 grudnia 1990 r. do 21 grudnia 1990 r., gdzie pracował na kontrakcie na W. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mistrza krosien (tak jak w Polsce). Podczas pracy na W. pracował na wydziale tkalni. Nadzorował pracę 6 osób i 40 krosien. Do jego obowiązków należało sprawdzanie jakości i wydajności tych krosien. Usuwał awarie poszczególnych maszyn na hali, musiał dbać o osnowę, przynieść nową gdy się kończyła, zakładał osnowę. Jeśli była jakaś większa awaria to zgłaszał to na zakład ślusarski. Dbał o bezpieczeństwo tkaczek. Ubezpieczony jako mistrz nie miał oddzielnego pomieszczenia. Nie wykonywał czynności administracyjnych. Nie sporządzał raportów. Ubezpieczony na W. pracował w starym budynku, w którym stało 160 krosien i było 12 mistrzów. Był stary system nawiewu i odkurzania, był hałas 112 db, zadymienie i wilgotność około 80%, temperatura około 30 stopni. Wnioskodawca pracował w ruchu ciągłym 42 godziny w tygodniu. Pracował na tkalni przez 8 godzin dziennie w systemie trzymianowym. Wnioskodawca nie był oddelegowywany do innej pracy. W zakładzie nie było przestojów. Wnioskodawca do pracy na W. został oddelegowany z zakładu (...), gdzie wykonywał te same obowiązki mistrza i praca ta została zaliczona do pracy w szczególnych warunkach. Po zakończeniu pracy na W. ubezpieczony wracał do zakładu macierzystego.

W ocenie Sądu ubezpieczony wykazał, iż w/w praca była pracą w szczególnych warunkach.

Podkreślić należy, że organ rentowy uznał wnioskodawcy do stażu pracy w szczególnych warunkach okres zatrudnienia w (...) na stanowisku mistrza krosien i dlatego też w ocenie Sądu brak jest jakiegokolwiek przeszkód by uwzględnić ubezpieczonemu do stażu pracy w szczególnych warunkach okresy zatrudnienia za granicą na W., gdzie ubezpieczony był oddelegowany z w/w zakładu pracy i gdzie wykonywał pracę tożsamą co w Polsce t.j. pracował jako mistrz krosien.

Zdaniem Sądu, wobec tak ustalonego stanu faktycznego należy uznać, iż wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał obowiązki bezpośredniego dozoru na oddziałach, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie i był zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, jak również wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, co jest pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, iż skarżący nadzorował jedynie stanowiska pracy, które są wymienione w wykazie A, jako prace wykonywana w warunkach szczególnych.

Dodatkowo wskazać należy, że okres pracy za granicą na W. na stanowisku mistrza krosien należy zaliczyć ubezpieczonemu do stażu pracy w szczególnych warunkach albowiem jasno wynika to z uzasadnienia orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2012 r. w sprawie III UK 99/11 (Lex nr 1227193), w którym Sąd Najwyższy podniósł między innymi, że rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (jednolity tekst: Dz.U. z 1990 r. Nr 44, poz. 259 ze zm., dalej jako rozporządzenie) ukształtowało status prawny pracownika skierowanego do pracy za granicą i na ten czas korzystającego z urlopu bezpłatnego u macierzystego pracodawcy w sposób odmienny od uregulowań Kodeksu pracy. Próba wyjaśnienia rzeczywistości prawnej ukształtowanej przepisami powołanego rozporządzenia i kwalifikowania powyższych okresów (jako rzutujących na staż pracy uprawniający do emerytury) z punktu widzenia kodeksowej regulacji dotyczącej urlopów bezpłatnych musi budzić zastrzeżenia, zwłaszcza jeżeli zarówno w ramach stosunku pracy z macierzystym pracodawcą, jak i stosunku pracy z jednostką kierującą, pracownik świadczył pracę w szczególnych warunkach. Sąd Najwyższy podkreślił, że w przeciwieństwie do "zwykłego" urlopu bezpłatnego, w trakcie którego pracownik nie wykonując pracy nie nabywa prawa i nie pobiera żadnych świadczeń pracowniczych, w tym przypadku - mimo

formalnego zawieszenia stosunku pracy z macierzystym pracodawcą i nieistnienia już stosunku pracy z jednostką kierującą - świadczenia takie przysługiwały”.

Na marginesie należy także wskazać, że do 28 grudnia 2005 r. obowiązywała umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a W. Republiką Ludową o współpracy w dziedzinie polityki społecznej podpisana w W. dnia 14 lutego 1959 r. z dnia 14 lutego 1959 r. (Dz.U. Nr 67, poz. 416).

Na mocy art. 8 ust. 1 w/w ustawy, przy ustalaniu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego i ich wysokości zlicza się okresy zatrudnienia i okresy zrównane z okresami zatrudnienia, przebyte na terytorium obu Umawiających się Stron. Każda ze Stron ustala według własnych przepisów prawnych, jakie okresy zatrudnienia i okresy zrównane z okresami zatrudnienia, przebyte na jej terytorium, podlegają zliczeniu.

Zgodnie z ust. 2 art. 8, świadczenia z ubezpieczenia społecznego, przysługujące obywatelom jednej Umawiającej się Strony z tytułu okresów zatrudnienia i okresów zrównanych z okresami zatrudnienia, przebytych na terytorium państwa trzeciego, nie przysługują obywatelom drugiej Umawiającej się Strony.

W myśl z art. 9 ust. 1, jeżeli przepisy prawne jednej Umawiającej się Strony uzależniają nabycie, realizację lub odzyskanie prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego od pobytu na jej obszarze, wówczas każda z Umawiających się Stron traktuje pobyt na terytorium drugiej Strony jako pobyt na własnym terytorium.

Stosownie do treści ust. 2 art. 9, świadczenia z ubezpieczenia społecznego jednej Umawiającej się Strony udzielane będą obywatelom drugiej Umawiającej się Strony, zamieszkałym lub przebywającym w państwie trzecim, na tych samych warunkach jak własnym obywatelom, zamieszkałym lub przebywającym w tym państwie.

Art. 14 ust. 5 w/w ustawy stanowi, że jeżeli przepisy prawne jednej Umawiającej się Strony zapewniają osobie zgłaszającej roszczenie przywileje z tytułu pozostawania w określonym zatrudnieniu, wówczas okresy takiego zatrudnienia na obszarze drugiej Umawiającej się Strony powinny być także uwzględnione jako okresy uprawniające do tych przywilejów.

Mając na względzie powyższe w ocenie Sądu okres pracy ubezpieczonego za granicą na terenie W. należy zaliczyć mu do stażu pracy w szczególnych warunkach.

Mając na uwadze powyższe nie ulega wątpliwości, że wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach przez ponad 15 lat (od 4 października 1976 r. do 31 października 1986 r., 5 listopada 1986 r. do 23 grudnia 1987 r., od 7 stycznia 1991 r. do 30 listopada 1990 r., 4 grudnia 1990 r. do 21 grudnia 1990 r. oraz od 1 stycznia 1991 r. do 30 listopada 1991 r.) oraz, że spełnione zostały wszystkie pozostałe przesłanki do nabycia prawa do rekompensaty przewidzianej w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

A zatem Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zatem zaskarżone decyzje w pkt 1 wyroku i ustalił dla M. W. wysokość kapitału początkowego i emerytury przy uwzględnieniu prawa do rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach.

W przedmiocie kosztów Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – stosownie do treści §9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).